

Sub înaltul patronaj al

tovarășului
NICOLAE CEAUȘESCU și al

tovarășului
IOSIP BROZ TITO

s-au desfășurat în țara noastră

„Zilele culturii popoarelor și naționalităților din Iugoslavia”

Între 24 mai și 2 iunie, publicul românesc a avut prilejul să cunoască și să cinstască valori ale culturii țării vecine și prietene Iugoslavia. Organizate sub egida Consiliului Culturii și Educației Socialiste, „Zilele culturii popoarelor și naționalităților din Iugoslavia”, expresie a relațiilor de frățescă prietenie și de fructuoasă colaborare dintre România și Iugoslavia, reprezintă o manifestare de o deosebită semnificație politică și culturală, care pune în lumină rolul constructiv al cooperării și al schimburilor culturale internaționale.

Sub impulsul acestei inițiative — ce va fi continuată, în țara vecină, prin „Zilele” consacrate acolo artei și culturii românești — schimbul de experiență și de opinii, cu prestigios ecou în întreaga lume, a însemnat, neîndoios, o contribuție rodnică la continuă consolidare a relațiilor de prietenie dintre țările noastre.

Afișul „Zilelor culturii popoarelor și naționalităților din Iugoslavia” a inclus spectacole de teatru, concerte ale unor variate formații (simfonice, muzică ușoară, corale etc.), expoziții de pictură și de grafică contemporană, expoziții de vestigii ale civilizațiilor de pe teritoriul iugoslav, expoziții de carte și de publicații, conferințe, seri literare, mese rotunde, gală de filme etc.

Mesageri prestigioși ai artei teatrale iugoslave, Teatrul Național de Dramă din Belgrad, Teatrul Național din Novi Sad și Teatrul de Păpuși din Ljubljana și-au înscris prezența în cadrul acestei manifestări: spectacolele lor, cu piesele Singe impur de Bora Stancovici și Gilceville din Chioggia de Carlo Goldoni (pe care trupa din capitala iugoslavă le va prezenta la București, la Craiova și la Arad), Bostanul găunos de Iovan Sterija Popovici (pe care eclipa din Novi Sad o va oferi publicului din Constanța, Mangalia și Tulcea), precum și reprezentațiile artiștilor păpușari din Ljubljana (la Sibiu, Mediaș, Cisnădie) vor fi comentate în numerele viitoare ale revistei.

MOSCOVA :

Masă rotundă româno-sovietică

■ PAUL
EVERAC

O întâlnire utilă și plăcută

Ce ne-au spus dramaturgii sovietici, la Colocviul moscovit la care am luat parte?

Ne-au spus, mai întâi, că dramaturgia este, la dinșii, cum e firesc, în progres. Că scriitorii de teatru sînt destul de mulți, avînd să acopere 600 de teatre profesioniste, ce se exprimă în peste 70 de limbi literare, ceea ce, firește, e o sarcină imensă. Ne-au mai spus că dramaturgia sovietică reflectă îndeaproape procesele sociale și politice care au loc, și care sînt de o mare complexitate, dar ele capătă, prin metoda realismului socialist, o soluționare literară adecvată. Idealurile acestei literaturi sînt umaniste, ea se străduie în di-

recția ameliorării sufletului omenesc, spre un om mai bun, spre pace. Ne-au spus, de asemenea, că la anul are loc Congresul dramaturgilor sovietici. În privința dezvoltării, noi le-am spus lucruri asemănătoare: și noi ne dezvoltăm pe baza acclorașii idealuri, și noi avem sentimentul unui oarecare progres. Despre Congresul nostru (Colocviul de la Cluj-Napoca) erau cu totul la curent, citiseră dările de seamă.

Apoi, dramaturgii sovietici ne-au spus că au, în cadrul Uniunii Scriitorilor, cinci seminarii de dramaturgie, conduse de dramaturgi serioși. Aici ne-am gîndit că al nostru, din

cadrul Asociației bucarestene, s-a egalat volumul de abuzurile regizorerațiilor, neuitind să subliniem că de mare și important e rolul regiei în punerea în valoare a mesajului unor piese, și ce progrese a imprimat ea teatrului. Am primit, cu îndreptățită plăcere, complimente pe seama regiei românești. Actorul român a fost, de asemenea, obiectul unor laude rezervate, întrucât „unește adâncimea sufletească de tip rusec cu temperamentul de tip sud-european, latin, francez”. Mi-a revenit sarcina să explic că noi arătăm prețuirea cuvenită și pentru vodka și pentru șampanie, de pildă; rămânând, însă, cit mai credincioși vinurilor noastre. (Pe care, în treacăit fie zis, le-am băut cu plăcere și în hotelurile moscovite.)

Le-am arătat dramaturgilor sovietici că în stagiunea curentă teatrele noastre au programat 70 de premiere cu piese rusești și sovietice, performanță, după părerea noastră, apreciabilă. Colegii noștri au apreciat-o cu adevărat. Ei ne-au spus, la rîndul lor, că în cadrul Festivalului din 1974 au fost jucate piese românești în 56 de teatre sovietice și că anul viitor (1980) va avea loc, la ei, un al doilea Festival al dramaturgiei românești, pentru care pregătirile au și început. Evident, ne-am bucurat mult. Ne-am bucurat mai puțin cînd am aflat că documentarea (circulația, propaganda) cu piesele noastre se petrece cam anevoios, probabil dintr-un eunul de preocupări suprapuse la diversele noastre organisme culturale. Poate nu e chiar așa, dar asta e ce am înțeles.

Eroul pentru care militază dramaturgia sovietică s-a conturat, în cursul discuțiilor, a fi omul ce dorește mai binele și luptă pentru el, meru nesatisfăcut de el însuși; omul ce devine, cu timpul, mai bun și mai dezințersat. Am fost cu totul de acord asupra acestui punct, fără să putem însă circumserie foarte exact acest „mai bun”. Fără de care definiția a rămas cam vagă. La fel de greu ne-a fost să dăm o definiție direcției pe care e angajat progresul sufletului omenesc, în relația lui dialectică cu progresul civilizației. Culturile particularizate au o tendință de conservare a datelor primordiale ale sufletului omenesc și intră uneori în alte ritmuri decît cele ale progresului material, propunînd ajustări sau conflicte. La fel, destinul individual nu se suprapune identic, în fiecare caz, rezultantei sociale, de aici și posibilitatea tensiunii interioare și a dramei, ca fenomen de adaptare sau de rezistență. Progresul însuși creează situații neașteptate, ori chiar de criză, care nu sînt legice, ci doar fenomenale, cum ar fi un anume grad de disoluție a familiei, de care amintea un coleg sovietic. Se pune chestiunea de a se ști care este apărarea cea mai bună a fericirii sufletului omenesc, solicitat la maximum de ritmurile dezvoltării tehnico-industriale. Aceste aspecte au fost doar mîngiate, nu s-a intrat mai adînc în probleme. În fața întrebării: unde merge lumea sub raport sufletesc și ce-i cu acest „mal de siècle” provenit din decalajul dintre progrese materiale și rămîineri în urmă spirituale, nu s-au ivit, în cursul discuției, răspunsuri sentențioase. S-a conturat, însă, ideea că omul trebuie păstrat ca un bun ecologic primordial și ferit de mutilări și dezastre și că echilibrul sufletesc sporește cînd individul e învățat să dea mai mult decît să ia, să se jertfească, lucru ce-ar ține de specificitatea socialistă, în măsura în care idealul e comunitar. Deși nuanța acestei tendințe spre jertfire a fost mai apăsată la partea sovietică, nici aici nu s-au ivit controverse.

Ne-am căinat, cu egală voluptate, de abuzurile regizorerațiilor, neuitind să subliniem că de mare și important e rolul regiei în punerea în valoare a mesajului unor piese, și ce progrese a imprimat ea teatrului. Am primit, cu îndreptățită plăcere, complimente pe seama regiei românești. Actorul român a fost, de asemenea, obiectul unor laude rezervate, întrucât „unește adâncimea sufletească de tip rusec cu temperamentul de tip sud-european, latin, francez”. Mi-a revenit sarcina să explic că noi arătăm prețuirea cuvenită și pentru vodka și pentru șampanie, de pildă; rămînînd, însă, cit mai credincioși vinurilor noastre. (Pe care, în treacăit fie zis, le-am băut cu plăcere și în hotelurile moscovite.)

Am fost obligați să constatăm că publicul sovietic e extrem de doritor de teatru și foarte receptiv la dramă. Succese care la noi par „de excepție” se inseriu în capacitatea obișnuită de consum a publicului din U.R.S.S., care arvunește biletele cu luni înainte. Nu am avut, însă, despre public, nici un schimb de idei generale, teoretice.

Alimentarea acestui public se face cu piese istorice și eroice, revoluționare, dar și cu piese critice, care, ni s-a spus, sînt abundente, avînd o pronunțată tendință educativă. Ni s-au indicat și cîteva piese care se înfruntă deschis cu orînduirile adverse, și mi-am notat următoarele: *Dialog neterminat* de Cicikov, *Interviu la Buenos Aires* de Berdik, *Sfînta simplitate* de Makaionok, *Caii albaștri* de Șatrov, *Emigranții* de Soironov, *Ultima rugămintă* de Lavrenciuk, *Așteptarea* de Arbuзов. Mi-am adus aminte (în gînd) că la Colocviul de la Cluj-Napoca am constatat puținătatea pieselor din repertoriul nostru, care să ia în discuție, fără menajamente, principiile altor orînduiri, asociîndu-se pieselor *Un fluture pe lampă* sau *Acord* (aceasta din urmă, „dezacordată” rapid...). E o cerință de împlinit de aci înainte, formulată, nu o dată, de forurile noastre conducătoare.

După cinci ore de zhor planat peste frontul dramaturgiei mondiale, dar în special peste cea sovietică și română, escadrila noastră a aterizat la un dejun frățesc, plin de complimente și efuziuni. Pot să spun că ne-a fost rezervată o căldură deosebită. Din escadrila noastră făceau parte, ca aripăi precumpănitor „istorică”, Dan Tărchilă și Paul Anghel, și ca aripăi precumpănitor „contemporană”, Iosif Naghiu și Mehes György. Formația sovietică conținea distinși critici și redactori, lucrători în domeniul schimburilor culturale, cu veche experiență, și dramaturgi de prima linie, ca Aleksei Arbuзов, Aleksandr Stein, Afanasii Salinski (gazda noastră atît de amabilă), Mihail Roșcin, Mihail Șatrov, Lev Ustinov, Iuliu Edlis, Henrik Baravik. Ziua întîlnirii a fost 11 aprilie. Utilitatea întîlnirii o vor certifica performanțele noastre viitoare. Plăcerea întîlnirii a fost reală.

SOFIA și QUEDLINBURG (R.D.G.) :

„Un conflict real și adevărat“

Drama *Nu sîntem îngeri* de Paul Ioachim, jucată pe oțeva scene din țară, a fost reprezentată în premieră internațională în Sofia, anul trecut, la Teatrul „Lacrimă și ris“. Mesajul piesei a fost acceplit în fața publicului bulgar printr-o punere în scenă românească : regia. Anca Ovanez-Doroșenco, scenografia, George Doroșenco. În rolurile principale, vedete ale scenei sofote : Iurii Iakovlev, Ani Baikalova, Stoicio Mazgalov, Vasili Dimitrov. Oferim cititorilor o imagine din spectacol.

La începutul stagiunii curente, piesa a fost pusă în scenă și în R.D.G., la Teatrul Municipal din Quedlinburg, în regia lui Christoph Lissmann și în decorurile lui Jochen Max. Piesa a stîrnit interesul criticii germane, care a văzut în ea „...o piesă tulburătoare, cu problematică densă. Piesa refuză orice artificii și deține o calitate care aleseori lipsește dramaturgiei noastre de actualitate : un conflict real și adevărat. Piesa... pune spectatorii în fața unei situații neobișnuite... fără să-i facă indiferenți... ci, dimpotrivă, îi cucerește din punct de vedere emoțional și-i implică în acțiune“.

(Gerd Focke, „Freiheit“, 14 nov. 1978)

Blutvolles, vitales Theater

Shakespeares „Komödie der Irrungen“ am Deutschen Nationaltheater in Weimar
Beim alten Professor Dethleffshausen... stufenlos, Casus, gewickelt und doch differenziert gemäß ihren, unser...

WEIMAR :

„Teatru viu, palpitant“

Statornică și prețuită colaboratoare a Teatrului Național din Weimar (unde a mai pus în scenă și *Nu sînt Turnul Eiffel* de Ecaterina Oproiu), regizoarea Sorana Coroamă-Stanca a montat de această dată *Comedia erorilor* (scenografia aparține Hristofeniei Cazacu de la Opera Română). Spectacolul a fost reprezentat și fr. cadrul Festivalului Shakespeare de la Weimar, în aprilie crt. Criticul dr. Georg Menchen semnează, în „Thüringische Landeszeitung“ (5 aprilie

1979), o cronică deosebit de amplă și de analitică, din care cităm : „Chiar de la premiera de la 15 ianuarie a acestui an, care a avut loc la Iena, succesul a fost categoric și s-a repetat acum la Weimar. Ansamblul a izbutit... să treacă piesa într-o lume poetic-absurdă... în care orice logică e dată peste cap și în care măsura piesei o dă lipsa de sens. Nu tocmai întâmplător pictorița decoratoare oaspete româncă a plasat deasupra scenei de joc un cadran gol, de aspect

bizantin, cu zodiacul su gerînd și fatalitatea, căreia îi sînt supuși cu toții (...). Shakespeare a găsit în comedia burlescă a lui Plaut un model în care jocul confuziilor dintre frații gemeni Antipholus ridică, pentru o singură clipă, dar hotărîtoare, cortina, asupra unei note tragice... Iată tocmai ceea ce dă acestei puneri în scenă, aparent atît de senin și ușoară... forța de pătrundere uimitoare a lui Shakespeare (...).

Este uimitor cu cîtă plăcere au jucat toți interpreții, cît de relaxați și de liberi au fost, datorită experienței practice a regizoarei oaspete...“ În „Das Volk“ (11 aprilie 1979), dr. Lothar Erlich scrie : „Intregul este însă mai mult decît o simplă comedie a erorilor bazată pe o idee originală. Datorită confuziilor privind

identitatea stăpînitorilor și slujitorilor, se pun în același timp în lumină semnificațiile și corelațiile sociale și de concepție de viață. A le descoperi pe acestea — elementele teatrale populare și semnificațiile mai adânci — în text și a le reda scenic, iată intenția clară a regizoarei românce. Fără să renunțe la comicul tradițional și de situație și la gagurile de efect scenic de toate feurile, ea a căutat să accentueze,

scoind-le în relief, cauzele materiale care duc la modificarea atitudinii oamenilor unui față de alții, încet dragostea și prietenia pot fi distruse tocmai prin puterea banului. Aceasta a dus la puncte de reper clare în punerea în scenă și, de asemenea, la o diferențiere a mijloacelor artistice folosite de actori". În sfârșit, „Thüringer Tageblatt“ (11 aprilie 1979, sub semnătura H. W.) apreciază: „Sorana Coroamă

și-a construit — lucru ce se poate citi în caietul-program — considerabile temciuri filozofice pentru punerea în scenă. Cu toate acestea, ceea ce se derulează pe scenă este teatru viu, palpant. Iar dacă, cum este cazul aici, munca intelectuală a regiei, actorilor și decorul nu se prezintă ca un lucru de la sine înțeles, ci este turnat în efecte teatrale, aceasta duce, evident, la un teatru dinamic vrednic de văzut“.

AARHUS (Danamarca):

„O curajoasă versiune scenică“

Iată încă un caz în care întâlniri la început întâmplătoare se transformă în veritabile legături artistice: colaborarea lui Lucian Giurchescu cu Aarhus Teater din Danamarca. După ce a pus în scenă *Cercul de cretă caucazian* și *Cintăreașii cheală*, regizorul român a realizat, cu concursul scenografului Ion Popescu-Udriște, o strălucită montare a celor două drame shakespeareene reunite sub titlul *Henric al*

IV-lea. Presa daneză n-a fost deloc zgîrcită cu elogiile: „Un puternic iz de adevărat ev mediu, crud și succulent, se degajă din spectacolul românului Lucian Giurchescu, excelentă adaptare contemporană a celor două drame istorice shakespeareene (Henric al IV-lea), spectacol al luptei pentru putere... Decorul lui Ion Popescu-Udriște, sever și antifestiv, bogat în simplitatea lui, ne dezvăluie, și el, cruzimea și comicul piesei“. („Puterea și onoarea, în excelentul Shakespeare românesc de la Aarhus Teater“, Hans Andersen, „Iylands-Posten“) „Cu nimic mai prejos decât versiunile scenice, după piesele istorice shakespeareene, ale lui Strehler (Piccolo Teatro din Milano) și Palitsch (la

Württembergischer Staatstheater din Stuttgart), versiunea literară și scenică românească a lui Henric al IV-lea, în regia lui Lucian Giurchescu, subliniază cu putere ideea de bază a dramelor istorice: lupta pentru putere, pentru tron, pentru dominare“. (J. Rossing-Jenson, „A. S. Sondag“) „Regia lui Giurchescu funcționează fără greș: confruntări tăioase, grupări sugestive și schimbate în ritm susținut, pauze profunde, momente de adevărată reflecție, umor succulent. Da! Un strălucit spectacol shakespearean, O curajoasă versiune scenică. O profundă investigație în universul de idei al lui William Shakespeare“. („Drama umană — lupta pentru putere“, Robert Naur, „Politiken“).

OSLO:

„Fantezia și realitatea s-au contopit“

La Oslo, păpușarii români se simt ca acasă. În 1976, Margareta Niculescu, împreună cu scenografa Ella Conovici și cu artiștii minui-tori Brîndușa Silvestru și Costel Popovici, au contribuit, cu experiența lor, la înființarea unei noi trupe de păpușari. În acest an teatral, regizoarea și scenografa au revenit la „Riksteatret“, de astă dată împreună cu actorul Justin Grad (distribuit în rolul principal), punînd în scenă, ca omagiu la jubileul Ibsen, *Peer Gynt*. Comentariile presei norvegiene sînt entuziaste: „Peer Gynt, în această viziune a «Riksteatret»-ului... este, mai presus de orice, joc dramatic, poezie dramatică. Bogăția teatrului lui Ibsen a în-

spirat în mod evident pe Margareta Niculescu și pe Ella Conovici la realizarea cu inventivitate a acestui joc dramatic“ („Aftenposten“, 3 noiembrie 1978) „Spectacolul este poezie și abstracție, vis, viziune. De aceea, ...jocul de păpuși stilizat, abstractizat, se poate apropia într-atît de poezie (...) Spectacolul nu este doar bine realizat și atrăgător, dar este interesant și pe alt plan. Nu s-a ajuns pînă acum la o soluție satisfăcătoare de exprimare a mesajului acestui mare poem dramatic. Acum, în acest spectacol cu păpuși româno-norvegian, acest mesaj capătă un a-
nume relief“ (Bengt Calneyer — „Arbeider-
vlaget“, 4 noiembrie 1978) „Pentru mine, spectacolul a constituit un mare eveniment. Am asistat la un Peer Gynt nou, de dimensiuni diferite de cele pe care le știam. Au fost înlăturate anumite bariere. Fantezia și realitatea s-au contopit parcă... (Audun Gjermstad, „Lillehammer Tilsknør“, 2 noiembrie 1978).